
Lucian Blaga de la Lisabona la Bistrița. Colecția de azulejos

---

Elena Elisabeta PLENICEANU

Cuvinte cheie: Lucian Blaga, Bistrița, azulejo, Portugalia, artă lusitană, sec. XVII-XVIII.

Keywords: Lucian Blaga, Bistrița, ajulezo, Portugal, Lusitanian art, XVII-XVIII centuries.

Lucian Blaga diplomat în Portugalia

La 11 martie 1938, Lucian Blaga este trimis extraordinar și ministru plenipotențiar în capitala Portugaliei, la Lisabona, cariera sa diplomatică atingând treapta cea mai înaltă a acestei profesii, aceea de ambasador. La începutul lui aprilie 1938 își ia în primire postul de diplomat transmițând foarte repede impresiile privind locurile și oamenii. Cu stilul său caracteristic, prietenilor le transmite vestea și scrie, pe 14 aprilie 1938, lui Ion Breazu: „Te salut chiar din Lisabona! „E necrezut de frumos pe aici. Peisajul o minune, orașul fără pretenții, dar neîntrecut. Rasa cam pestriță. Limba plină de fragmente românești, încât nevrând trebuie să crezi că împăratul Traian a fost iberic”¹.

Scrisorile de acreditare le prezintă președintelui Republicii Portugheze, generalul António Óscar de Fragoso Carmona, la 18 mai 1938, cu care ocazie în discursul său aduce un omagiu latinității: „Născut în Carpații Transilvaniei, în citadela orientală a lumii latine, mă consider deosebit de fericit de marea onoare ce-mi revine de a reprezenta România în Portugalia, care este cealaltă citadelă, occidentală, în Europa, a acestei latinități, al cărei miracol de civilizație și de glorie va străluci de-a pururea în viața umanității”².

Lisabona, 18 mai 1938

---

1 Ion Floroiu, *Lisabona - Ultimul post diplomatic al lui Lucian Blaga*, în *Lucian Blaga în diplomația românească*, Sebeș 2011, p. 66.

2 *Ibidem*, p. 67.

Elena Elisabeta PLENICEANU, Complexul Muzeal Județean Bistrița-Năsăud, e-mail: elenaelisabeta@gmail.com

„În fiecare duminică făceam excursii în Portugalia. Și toate aceste excursii sunt imortalizate de mama mea, prin fotografii, într-un album mare, pe care l-a făcut pentru Portugalia.....O bună parte din timp am stat la un hotel, la Estoril, și restul timpului am stat la un hotel la Lisabona. Legația noastră de acolo nu avea o reședință, ci numai câteva birouri închiriate, în oraș, într-o clădire. Cum părinții mei nu intenționau să rămână acolo mult timp - pentru că tatăl meu dorea să ajungă la Universitatea din Cluj – nici nu au căutat prea insistent o locuință”³.

La 1 aprilie 1939 Lucian Blaga părăsește definitiv cariera diplomatică încheiată cu această perioadă lusitană, carieră pe care a slujit-o cu înalt profesionalism, cu pasiune, cu entuziasm, cu demnitate și patriotism. La întoarcerea în țară va ocupa postul de profesor la catedra de Filosofia Culturii de la Facultatea de Filosofie și Litere a Universității din Cluj.⁴

În întreaga sa activitate Blaga și-a îndeplinit cu perseverență, devotament și pasiune îndatorirea de a apăra interesele românești peste hotare. A prezentat cu competență și convingere punctul de vedere românesc privind integritatea teritorială a țării și a solicitat cu insistență oficialilor de la București să ia măsuri hotărâte de combatere a propagandei revizioniste la adresa țării noastre, cerând ca „oficiilor noastre diplomatice să li se trimită cât mai multe broșuri în limbile engleză, franceză, spaniolă, cuprinzând cât mai multe argumente și dovezi istorice cu privire la drepturile noastre imprescriptibile asupra Transilvaniei”⁵.

Soarele, oceanul, peisajul și natura lusitană pe tot timpul șederii sale la Lisabona și a peregrinărilor sale în Portugalia, au constituit, toate, elemente de inspirație pentru poetul Blaga, care a creat aici poeme de o originalitate deosebită. Această perioadă se poate observa în ciclul *La curțile dorului* 1938 ce cuprinde poezii care exprimă, în bună măsură, tristețea poetului diplomat, aflat de mulți ani în străinătate și care dorește tot mai puternic să se întoarcă acasă: *Estoril*; *Alean*; *Boare atlantică*; *Vânzătorul de greeri*; *Unicornul și oceanul*, *Coasta Soarelui*, *Destin*; *La curțile dorului*. Tot inspirate din Portugalia sunt și poeziile *Arrabida*; *Don Quijote*; *Soare iberic*; *Măgărușul*⁶.

În 1938, la birourile legației din Lisabona cunoaște un anume dr. Ribeira care solicita, prin intermediul legației, regelui României, un post de medic la o filială a Redevenței române, o întreprindere petrolieră, de fapt o convenție între statul lusitan și o întreprindere particulară francezo-română. „Am primit de la București o indicație să vă iau grijile sub scutul meu”⁷; „Cât timp am rămas în Lusitania, doctorul Ribeira trecea, cu mașinuța lui, în fiecare zi pe la legație, mereu, la aceeași oră, cu exactitate de antică clepsidră. Și se interesa, dacă n-am vreo dorință”⁸. „O dată, mai târziu, când s-a întâmplat să mă găsească mai degajat în raport cu situația mea diplomatică, întrebându-mă ca de obicei, dacă n-am vreo dorință, i-am răspuns: Nu am nici o dorință. Ba da -, revenii eu, am totuși una. Adică, mai curând soția mea, ar avea o dorință. A îndrăgit grozav și cu un soi de alean vechea faianță lusitană. Avem o singură bucată de „corda seca”, și nu știu cum am putea să ne mai procurăm vreo câteva”⁹. După puțin timp „...doctorul veni cu vreo câteva bucăți de faianță. Nu erau «corda seca», dar veche și frumoasă și aceasta, din secolul XVII”¹⁰. Prin intermediul doctorului obține, în semn de mulțumire, mai multe plăci de azulejos. „Mi-am ales după inspirația momentului vreo câteva sute de bucăți. Faianța înfățișa, pe fond gris-mat, în desen albăstriu, flori, pasări, cetăți, corăbii... N-au trecut patruzeci și opt de ore, și mă trezii, la legație, cu faianța rânduie în vreo zece lăzi pe măsură”¹¹.

Lucian Blaga la Bistrița

Știm că o scurtă perioadă de timp, imediat după încheierea carierei diplomatice, Lucian Blaga a stat la Bistrița unde achiziționase o casă. Într-o epistolă trimisă Leliei Rugescu, în vara anului 1938, acesta îi mărturisea nepoatei sale dorința de a cumpăra „5-10 jugăre de pământ, grădină cu pomi și pentru zarzavat. Mi-aș clădi și o casă în stil țărănesc. Acolo vreau să stau 5-7 luni pe an. Și vreau să fie pe la Bistrița”¹².

3 Dorli Blaga în Ioan Oprișan, *Lucian Blaga printre contemporani. Dialoguri adnotate*, Editura Saeculum, 1995, p. 140.

4 Ion Floroiu, *op.cit.*, p. 76.

5 *Ibidem*, p. 74.

6 *Ibidem*, p. 77.

7 Lucian Blaga, *Luntrea lui Caron*, Editura Humanitas, București, 1990, p. 34.

8 *Ibidem*, p. 37.

9 *Ibidem*.

10 *Ibidem*.

11 *Ibidem*, p. 38.

12 Dorli Blaga în I. Oprișan, *op.cit.*, p. 171, nota 38.

Datorită străduinței lui Ioan Pavel, revizor școlar la Bistrița și cumnatul lui Blaga, i se împlinește dorința de a cumpăra casa și grădina de la Bistrița, „templul său” cum îl numea¹³. Casa achiziționată se afla pe Dealul Cetății, drumul Dumitrei Vechi nr. 24. „Când am revenit în țară, în 1939, am stat, mai întâi, vara, la Bistrița. Aveam o grădină acolo. Și toamna, în 1939, ne-am mutat la Cluj. Mama a aranjat locuința din Cluj, în septembrie ... eu am rămas cu tatăl meu la Bistrița...”¹⁴.

Casa de pe Dealul Cetății, drumul Dumitrei Vechi, nr. 24

Lucian Blaga la Bistrița

„Tatălui meu îi plăcea viața la țară și considera că pentru formația mea era bine să cunosc viața de la țară, nu numai pe cea de la oraș. Nu a fost considerată ca un mijloc de subzistență nici într-un caz...”¹⁵. „Nu era așa de întinsă. Și oricum, noi nu eram agricultori și totul mergea în pagubă, ca să zic așa... Două veri am stat acolo. În prima vară nu aveam nici o experiență și în a doua vară am lăsat totul acolo. Recolta, cât s-a strâns, a rămas pe loc”¹⁶.

Familia Blaga: Cornelia, Lucian și Dorli

¹³ Ieronim Marțian, *Revizorul școlar Ioan Pavel*, în *File de Istorie* 5, Muzeul Bistrița, 1988, p 188.

¹⁴ Dorli Blaga în I. Oprișan, *op.cit*, p. 134.

¹⁵ *Ibidem*, p. 151.

¹⁶ *Ibidem*.

Cât de încântat era Lucian Blaga de peisajul mioritic bistrițean se vede din epistolele datate: „Bistrița, 6 august 1939, jud. Năsăud (trimisă lui Basil Munteanu). *Gospodăria și grădina sunt așa că nu ne mai vine să ne despărțim de ele. Și nici nu vom pleca de aici până la 1 noembrie*”¹⁷ și „Bistrița, jud. Năsăud, 18.VIII.1939 (trimisă lui Vasile Băncilă). *Scumpe Băncilă, nu ți-am mai dat nici un semn de viață mi se pare de când ne-am despărțit în Gara de Nord. Cauza acestei tăceri este grădina. Viața nouă, grija de toate viciile, noviciatul întru agricultură... m-au acaparat, cam pe jumătate din ceea ce sunt ... Cu gospodăria am proiecte frumoase, chiar dacă n-ar fi de nici un folos. O fac de dragul gospodăriei în sine. Ca să vezi cât de mult îmi place, îți spun, că timp de două luni n-am coborât la Bistrița decât o singură dată ca să mă tund*”¹⁸.

„Acum mă bucur că pot să lucrez în liniște la întâiul volum al trilogiei cosmologice. Luna aceasta îl dau gata. Paralel lucrez în vie. Doamna Blaga își aranjează gospodăria și adesea se scoală la 5 dimineața, dar îi priește. Dorli are viței, iepuri, iezi. Și vaci și iepe în așteptarea unor evenimente familiare”. (Bistrița, 6 august 1939) „...știi că acu sunt gospodar și e tocmai timpul când se numără bobocii” (Bistrița, 30 septembrie 1939)¹⁹.

Din păcate casa nu i-a aparținut decât pentru o scurtă perioadă și, se pare că, Lucian Blaga a fost foarte afectat de pierderea ei, după Dictatul de la Viena. Numai așa se explică încurajarea lui Basil Munteanu din scrisoarea adresată poetului la 12 august 1942: „Grădina de la Bistrița nu trebuie uitată, ci recâștigată. Trebuie!”²⁰.

Fiica sa, Dorli Blaga, despre gospodăria de la Bistrița spune mai multe în interviul acordat lui Ioan Oprișan: „De grădina de la Bistrița mă leagă amintiri, mă leagă amintiri foarte plăcute, pentru că au fost două veri minunate pe care le-am petrecut acolo”²¹.

„Foarte anevoie ne adunăm încă și acum de pe unde ne-am împrăștiat... mizerii inerente acestei toamne 1944. Și ne ajung și veștile din ținuturile unde ne-au rămas ceea ce aveam. Grădina și gospodăria – prăpăd”²². „Casa, s-a vândut în anii imediat următori. A mai fost mama acolo, a mai luat niște lucruri din casă, pe care le-a mai găsit, cât a mai găsit – foarte puțin. Eu n-am mai fost după război. Acum s-a paraginut îngrozitor. S-a stricat și casa...”²³.

„Târziu, prin anii 1955-57-58 l-am cunoscut îndeaproape, pe dealul Dumitrei – de deasupra orașului Bistrița, unde poetul avea o casuță înconjurată de o tablă de pământ proprietate personală. Acolo, pe prispa acelei case țărănești serveam pâine albă cu telemea și roșii rupte chiar de mâinile noastre de pe lujeri, ne învioram cu câte un pahar de vin, fie de Dumitra, fie de Vermeș, Sâniacob, Lechința, Iuda sau Viișoara, apoi ne pierdeam cu sufletele printre pomii încărcăți de rod, sau, târziu, înspre seară, în purpura asfințitului, aidoma unor crai...”²⁴. Grădina de la Bistrița a fost vândută imediat după război... el a mai fost, într-adevăr, în aceea zonă doar în vizită acolo... dar se interesa mereu, stăruitor și nostalgic, ca și cum n-ar fi vândut-o, de dânsa, iar întâlnirile noastre au avut loc în toamna lui 45 și 46 și chiar și după ce nu mai era proprietar, căci reapărea acolo ca fantoma”²⁵.

Demersul profesorului Leonida Dănilă din Bistrița de a aranja o casă muzeu în casa de pe Dealul Cetății a început prin obținerea de la Dorli Blaga câteva lucruri ce au aparținut lui Lucian Blaga: „A venit un profesor de la Bistrița cu niște fotografii... mai bine nu le vedeam... dar e frumos că vor să facă acolo o casă memorială. Prin munca patriotică a elevilor de la liceele din Bistrița, au câștigat niște bani și vor să refacă această casă”²⁶. Primește repede câteva obiecte dar, nu se știe din ce motive, proiectul a fost abandonat și, în 1985, când profesorul Dănilă se stabilește în Germania, donează obiectele Muzeului din Bistrița. Unele lucruri personale care au aparținut poetului au fost transferate la Lancrăm pentru casa memorială, în depozitele Muzeului din Bistrița rămânând doar cutiile cu *azulejos*, multă vreme ignorate.

17 Vasile Băncilă, Lucian Blaga, *Correspondență*, Ediție îngrijită de Dora Mezdrea, Editura Muzeul Literaturii Române, București 2001, p. 182.

18 Dorli Blaga în I. Oprișan, *op.cit.*, p. 171, nota 39.

19 Bazil Gruia, *Blaga inedit. Efigii documentare*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1981, p. 182-183.

20 Dorli Blaga în I. Oprișan, *op.cit.*, p. 171, nota 40.

21 *Ibidem*, p. 151.

22 *Ibidem*, p. 171, nota 41.

23 *Ibidem*, p. 151.

24 Teohar Mihadaș, *L-am purtat pe umeri pe Lucian Blaga*, în I. Oprișan, *op.cit.*, p. 318.

25 Dorli Blaga în I. Oprișan, *op.cit.*, p. 326, nota 4.

26 *Ibidem*, p. 151.

„Ciudat e că aceste lăzi există cu adevărat și ele cuprind într-adevăr ceva prețios, sau, mai precis, ceva «prețios» pentru noi, și mai ales pentru soția mea. Lăzile, vreo zece, conțin veche faianță lusitană din secolele XVII și XVIII”²⁷.

Povestea lăzilor perindate de la Lisabona la Bistrița - unde au ajuns șase din cele 10 lăzi - este una interesantă și merită a fi aflată în amănunțime²⁸. Familia Blaga le purtaseră după ei pe tot parcursul războiului. Perioada 1940 - 1944 este una de refugiu la Sibiu iar anul 1944 îi găsește refugiați prin satul Căpâlna.

Aici, lăzile cu *azulejos* ajung să fie de poveste, cu „comori” din aur ale Munților Apuseni purtate în lăzile familiei: „pornise a se răspândi în cătun diverse basme despre nu știu ce „bogății” și „comori”, ce le-am fi adus împachetate în lăzi cu căruțele, când am sosit în sat. Lăzile au putut să fie văzute de oricine. Ele conțineau cele necesare traiului. Adevărat e că unele lăzi conțineau altceva, și tocmai acestea au trezit probabil imaginația... Da, într-adevăr, în astea erau „comorile”²⁹. „Lăzile erau într-adevăr foarte grele pentru „neînsemnata” lor mărime, argument ce sâcâia imaginația norodului” și așa au apărut „feluri de basme despre „aurul” pe care Munții Apuseni îi vărsaseră în lăzile noastre”³⁰. Printre oameni stăruia luni de zile bănuiala că lăzile, înguste și lunguiețe, ce le îngrămădiserăm în una din odăi, cuprindeau mari comori”³¹. „...aceasta e povestea lăzilor, în care vâlvele din Munții Apuseni și-au vărsat cloștile cu pui de aur. Acestea sunt neprețuitele comori ce le aduserăm în rădăvane”³².

Despre faianța portugheză

Cuvântul portughez de origine arabă pentru placa de ceramică decorată - *azulejo* derivă de la cuvântul arab: (*al zulaġ*) însemnând „piatră mică”, originea și utilizarea sa a avut o influență directă a prezenței arabe din Peninsula Iberică. Portughezii au adoptat de la mauri „*horor vacui*” acoperind astfel, complet zidurile cu *azulejos*.

Forma este, în general, pătrată cu una din fețe emailată, rezultată în urma coacerii unei substanțe pe bază de smalt care devine impermeabilă și strălucitoare. Această față poate fi monocromă sau policromă, netedă sau în relief. Tradiția utilizării faianței decorative în arhitectura exterioară dar și interioară a locuinței este comună mai multor țări: Spania, Italia, Olanda, Turcia, Maroc, Iran, dar în Portugalia, cu o tradiție de peste 500 de ani, apare într-o formă aparte de expresie artistică. Primele piesele aliniate pe pereții clădirilor din Portugalia au fost importate din Sevilla în jurul anilor 1500. Apoi se dezvoltă un stil propriu, de-a lungul anilor, împreună cu modernizarea țării. Plăcile sunt peste tot și nimeni nu trece prin Portugalia fără a le observa.

Azulejo e considerată azi ca una din producțiile cele mai originale ale culturii portugheze, care prezintă ilustrată printr-o mare bogăție cromatică nu numai istoria, dar și mentalitatea și gusturile fiecărei epoci. Aici o găsim aplicată pe pereți, în palate, grădini, edificii religioase (biserici, mănăstiri), imobile și locuri publice, mai ales în marile orașe - Lisabona și Porto - unde șiruri întregi de case sunt acoperite de jos până sus de plăcile colorate, mai cu seama în culorile tradiționale albastru și alb, dar și în alte culori. Temele oscilează între relatarea de episoade istorice, scene mitologice, iconografie religioasă și o gamă extinsă de elemente decorative (geometrice, vegetale etc.)³³.

Începuturile faianței din Portugalia în secolul al XV-lea, au fost cu țigle de coardă uscată (*corda seca*) și *azulejos alicatados* (mozaic de tablouri de faianță) preluate din tradiția maură.

Portughezii s-au bazat pe importurile străine, în special cele din Spania și Italia până la începutul secolului al XVI-lea când olarii din aceste locuri își stabilesc ateliere și aici. Au adus cu ei și tehnica „majolică” ce face posibil pictatul direct pe faianță, tehnică ce a permis artiștilor o mai mare libertate de exprimare în compozițiile lor. Acest fapt a avut o importantă repercusiune în industria ceramicii, ducând la policromia țiglelor din tablourile ce vor aparține stilului renascentist, cele mai multe *azulejos* prezintă alegorii ori scene din mitologie, scene biblice, scene din viața sfinților sau scene de vânătoare. Mai putem întâlni *punctul de diamant* cu carouri zugrăvite în efectul *trompe l'oeil*.

27 Lucian Blaga, *Luntrea lui Caron*, p. 32.

28 *Ibidem*, p. 32-39.

29 *Ibidem*, p. 31-32.

30 *Ibidem*, p. 32.

31 *Ibidem*.

32 *Ibidem*.

33 www.museodoazulejo.pt

Fațadă de clădire în Portugalia, decorată cu azulejo

Spre sfârșitul secolului al XVI-lea, azulejo ecosez a fost folosit ca decor pentru arii mai extinse, ca de exemplu în biserici și mănăstiri. Așezate simplu în diagonală, plăcile albe au fost înconjurată de pătrățele albastre.

Ulterior, plăcile albe de faianță au fost înlocuite cu plăci policrome. Când țiglele în diagonală au fost înlocuite de modele în formă orizontală, s-a obținut un nou design cu diferite motive, îmbinând stilul Manierist cu reprezentările de trandafiri și camelii (uneori trandafiri și ghirlande). De altfel, au fost introduse și scene ce prezintă viața lui Iisus sau a sfinților.

Există și un alt stil de azulejo care prin alcătuirea sa se aseamănă cu covoarele ori cu tapetul. Această faianță a cunoscut o largă răspândire în timpul secolului al XVII-lea. Deseori, faianța a fost folosită și ca *antependium* imitând fața de masă a altarului. Acest procedeu este specific Portugaliei și a fost uzitat în secolele XVI-XVIII.

Tipul de faianță numit *păsări și rămuriș*, a fost la modă între anii 1650 și 1680. Acest stil a fost influențat de reprezentările grafice de pe materiale textile importate din India: flori, animale și păsări. În a doua jumătate a secolului al XVII-lea s-a introdus în Portugalia țiglele bazate pe alb și pe nuanțele de albastru de Delft din Olanda. Curând, portughezii vor învăța și vor produce singuri panelurile alb-albăstrii, ce vor înlocui modelele decorative de până atunci.

Perioada dintre sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul celui de-al XVIII-lea a fost numită ca fiind „Perioada de aur a Azulejo”, bogată în scene sacre și profane, cu scenografie concepută special pentru spațiile mari, făcută exclusiv în cromatică de albastru și alb, cererea pentru plăcile de azulejo pentru palate și biserici este mare acum. Producția în masă nu a fost determinată neapărat de cererea internă ci, de asemenea, veneau comenzi și din Brazilia.

Ulterior, comenzile mari au fost înlocuite de utilizarea, mai puțin costisitoare, a modelelor de azulejos mai modeste. Astfel, biserici, mănăstiri, palate și chiar și casele obișnuite au fost acoperite prin interior și pe exterior cu faianță, multe cu exuberante elemente baroce. În timpul aceleiași perioade a apărut pentru prima dată „figura de invitație” și produsă în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea. Aceste paneluri înfățișau din profil diferite chipuri în mărime naturală și erau așezate la intrarea într-o clădire. Scopul lor era de-a întâmpina vizitatorii³⁴.

Colecția de azulejos Lucian Blaga

Din depozitele Complexului Muzeal Bistrița-Năsăud s-au scos în primăvara anului 2014 un număr de 6 cutii din lemn, înguste și lunguiețe, ce conțineau plăci de faianță (azulejo) din secolele XVII-XVIII. Lăzile sunt cele realizate anume pentru depozitarea și transportul acestor plăci de faianță. Până și ziarele în care erau

34 www.museodoazulejo.pt

ambalate sunt cele ale perioadei. Acestea conțin 125 plăci de azulejos aduse de Lucian Blaga din Portugalia, la încheierea mandatului de diplomat, în anii 1938-1939. „De acolo s-a întors cu multe azulejos”, „o parte le cumpărase de la clădirile vechi dărâmate, o parte le primise el însuși cadou...”, „avem și noi câteva, a mai făcut cadou și la prieteni”³⁵.

Plăcile de faianță care au fost despachetate, spălate, lipite pentru că, în atâția ani de transport prin fel de fel de locuri, multe dintre ele erau sparte. Piesele s-au înregistrat în inventarul muzeului cu numere de inventar cuprinse de la 24087 la 24210. Ele se împart pe câteva tipuri de decor: cu arabescuri, geometric, floral, zoomorf iar cromatica lor este de albastru cu alb sau alb, albastru, galben și orange. Laturile plăcilor au dimensiunile cuprinse între 13,5 și 14,9 cm.

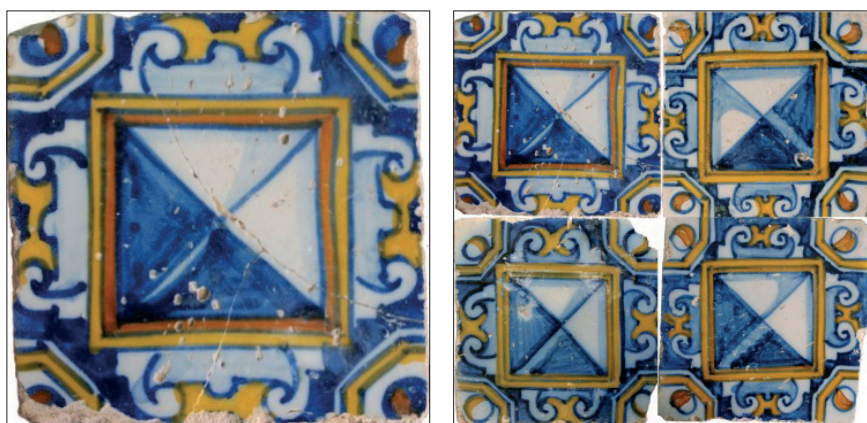
În funcție de decorul lor, s-a încercat o descriere și încadrare a lor într-o tipologie a faianței portugheze găsită în materialele de specialitate, în special din Muzeul de azulejos Lisabona³⁶ sau *Cronologia do Azulejo portugues*³⁷.

1. Azulejo în punct de diamant

Combină forma pătrată din mijlocul plăcii, ce formează o prismă, cu alte motive: rozete, zambile, caboșoane, arabescuri a căror margini unite formează ritmuri. Acest tip de decor a fost transmis prin filieră spaniolă din Sevilla. Cu toată simplitatea, modelele punctului de diamant necesită o intercalare specifică a diferitelor module pentru a forma decorul final.

Cromatica: albastru, galben, orange, alb. S-au inventariat 4 plăci de acest tip.

Datare: sec. XVI; *Inventar:* 24111-24114.

2. Azulejo cu decor în formă de tapete sau covor

Acest fel de faianță a cunoscut o largă răspândire, în mod normal utilizată pentru suprafețele întinse de acoperiri integrale cu gresie cu model, policrome, reprezentând motive geometrice, vegetale, florale etc., încadrate de borduri, unele dintre ele amintind de tapiserie. Modelele sunt extrem de elaborate, utilizează serii de 6 x 6 dale dar pot fi și mult mai compuse. Mult utilizate în secolul al XVII-lea, din 1630 până la sfârșitul secolului.

35 Dorli Blagaîn I. Opreșan, *op.cit.*, p. 140.

36 www.museodoazulejo.pt

37 www.redeazulejo.pt

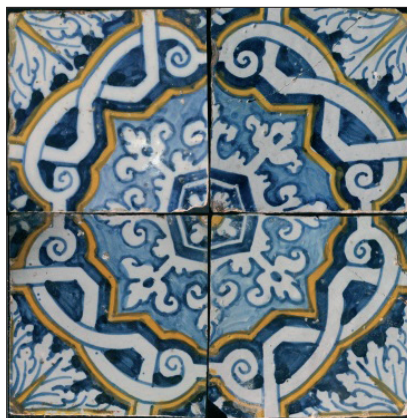

Azulejo cu decor unic

Placi cu un decor identic care, în funcție de intercalarea lor, pot forma un decor circular, destul de elaborat, din minim patru plăci. Au fost utilizate pentru acoperirea unor suprafețe mari unde elemente abstracte pot contribui la o compoziție armonioasă. Desenul format din linii geometrice organizate simetric, cu o floare din petale la mijloc din care pornesc vrejuri de acant. Din acest tip au fost inventariate 25 plăci.

Cromatica: albastru, galben și alb.

Datare: sec. XVII; **Inventar:** de la 24086 la 24110.

Azulejo cu decor parțial

Există 4 plăci cu decor 2 x 2 (în oglindă), parte dintr-un decor mai elaborat, ca cel de mai sus.

Cromatica: albastru și galben pe fond alb.

Datare: sec. XVII; **Inventar:** 24115-24118.

Azulejo cu decor parțial

Există doar două plăci cu decor floral încadrat de chenare rectangulare care nu pot întregi decorul.

Cromatica: albastru, galben, maron pe fond alb.

Datare: sec. XVII; **Inventar:** 24119 și 24120.

Azulejo cu decor parțial

Decor neidentificat din lipsa altor plăci ce pot forma un decor. Doar o placă de margine, îngustă, vine în completare.

Cromatica: galben, maron, albastru pe fundal alb-albăstrui.

Datare: sec. XVII; **Inventar:** 23122 și 24208

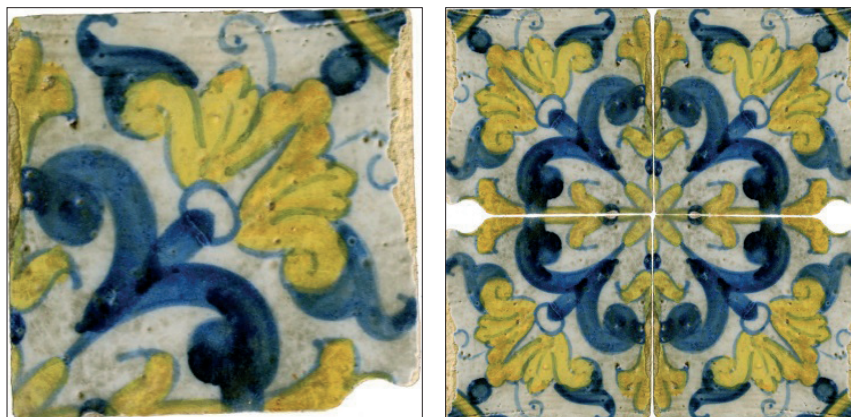

Azulejo cu decor parțial

Am identificat o singură placă, cu decor floral, ce face parte din faianța tip „tapet”, probabil din perioada renascentistă. Aceasta poate fi integrată unui decor format din patru plăci cum sugerează imaginea alăturată, dar poate aparține și unei compoziții mult mai complexe.

Cromatică: albastru, galben pe fond alb-albăstrui.

Datare: sec. XVII; **Inventar:** 24121

3. Chenare sau borduri

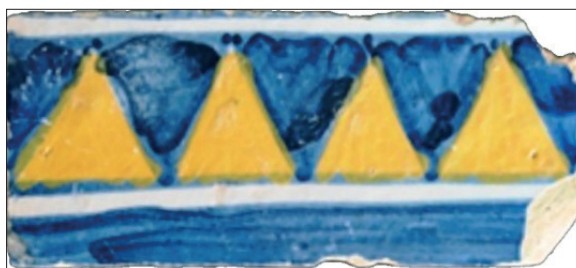
Plăcile se disting prin forma și modul de aplicare. Sunt folosite pentru a încadra panouri decorative, pot fi compuse din două sau mai multe rânduri de faianțe adiacente cu motive decorative variate. Ele pot forma frize din plăci de faianță standard sau jumătăți de țiglă.

Azulejo de chenar

Borduri cu decor geometric: cercuri, romburi, triunghiuri. În inventarul Muzeului se găsesc două plăci, înguste.

Cromatică: albastru, galben orange, alb.

Datare: sec. XVII; *Inventar:* 24209 și 24210

Azulejo de chenar

Este un decor pe colț. Pot forma o bordură simplă sau dublă, cu floare în centru. Inventariate 10 plăci.

Cromatică: albastru și alb.

Datare: sec. XVII; *Inventar:* 24123-24132

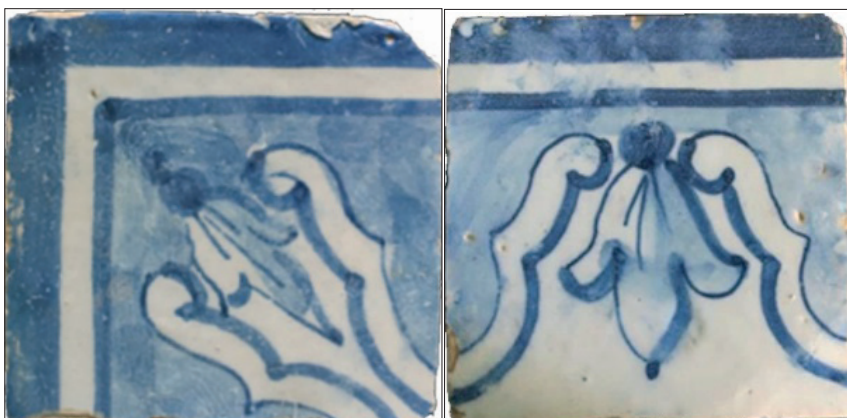

Azulejo de chenar

Decor pe colț. Poate forma o bordură simplă sau dublă. Decor format din arabescuri și floare de acant. Inventariate 20 plăci.

Cromatică: albastru și alb.

Datare: sec. XVII; *Inventar:* 24133-24152

Azulejo de chenar

Plăci de bordură cu decor geometric și floral. Inventariate 15 plăci.

Cromatica: albastru și alb.

Datare: sec. XVII; *Inventar:* 24163-24177

4. Albarrada

sau motive decorative independente ce se pot repeta și care formează buchete de flori dispuse în vase, coșuri, cupe; alăturat pot apărea și alte elemente figurative: păsări, delfini, lei etc. În modelul repetat de-a lungul unui perete de exemplu, pot exista alte elemente de separație (arhitectonice sau vegetale).

Azulejo cu decor floral.

Inventariate două plăci cu model asemănător dar nu identic.

Cromatica: albastru pe fond alb.

Datare: sec. XVII; *Inventar:* 24153 și 24154

Azulejo cu decor floral

Decorul este format din 4 plăci de faianță și reprezintă o vază cu flori. După modele asemănătoare din Portugalia este posibil ca decorul să fie format din 6 sau 8 plăci de faianță, deci decorul nostru să nu fie unul complet, lipsind parte din mijloc. Inventariate 8 plăci, câte 2 pe fiecare segment.

Cromatica: albastru pe fond alb.

Datare: sec. XVIII; *Inventar:* 24155-24162.

Azulejo cu decor floral

Model ce face parte dintr-un decor mai amplu. Cele două plăci formează un decor ce reprezintă o vază cu flori, așezată pe un suport.

Cromatica: albastru pe fond alb.

Datare: sec. XVIII; *Inventar:* 24178 și 24179

5. Plăci de faianță cu figură simplă (figura avusla)

Ele sunt plăci de faianță desperecheate. Au o valoare ornamentală mică în comparație cu panourile decorative, chiar dacă varietatea de subiecte pictate este mare: flori, păsări, personaje, peisaje sau alte ornamente, executate cu o anumită naivitate și foarte populare. Aceste exemplare, corespund producției mai ieftine și accesibile unei clientele mai puțin pretențioase, utilizată pe scară largă specifică dependențele secundare cum sunt holuri, bucătării etc. S-au produs intens, adesea folosind copiii pentru realizarea lor, de aceea multe forme de acest gen au o mare libertate de interpretare dar, chiar dacă au aceleași modele, rareori acestea sunt și identice. Monocrome în albastru pe fond alb. Le întâlnim de-a lungul secolelor XVII, XVIII și XIX.

Azulejo cu figură simplă

Decorul este format dintr-un coș cu fructe - mere. Pe colțuri flori stilizate din puncte și linii.

Cromatica: albastru pe fond alb.

Datare: sec. XVII; *Inventar:* 24180

Azulejo cu figură simplă

Decorul este reprezentat din trei flori, probabil margarete, tulpină și frunze.

Cromatica: albastru pe fond alb.

Datare: sec. XVII, *Inventar:* 24190

Azulejo cu figură simplă

Decor cu o floare alcătuită din 5 sau 6 petale, tulpină și frunze. Sunt inventariate 5 plăci. Partea colorată este făcută prin hașurare.

Cromatica: albastru pe fond alb.

Datate: sec. XVII; *Inventar:* 24185, 24186, 24196, 24197, 24204.

Azulejo cu figură simplă

Decor cu o floare, tulpină și frunze. Sunt inventariate 4 plăci asemănătoare. Partea colorată este făcută prin hașurare.

Cromatica: albastru pe fond alb.

Datate: sec. XVII; *Inventar:* 24200, 24201, 24202, 24207

Azulejo cu figură simplă

Decor cu o floare, tulpină și frunzulițe. Partea colorată este făcută prin hașurare.

Cromatica: albastru pe fond alb.

Datate: sec. XVII; *Inventar:* 24198

Azulejo cu figură simplă

Decor cu o floare, tulpină și frunze, desenate prin hașurare.

Cromatica: albastru pe fond alb.

Datate: sec. XVII; *Inventar:* 24184, 24203

Azulejo cu figură simplă

Decor cu o floare tip clopoțel, tulpină și frunze. Umplerea este făcută prin hașurare.

Cromatica: albastru pe fond alb.

Datate: sec. XVIII; *Inventar:* 24192

Azulejo cu figură simplă.

Decorul reprezentat de o floare dublă, tulpină și frunze. Sunt 2 plăci asemănătoare.

Cromatica: albastru pe fond alb.

Datare: sec. XVII; *Inventar:* 24188 și 24193

Azulejo cu figură simplă

Decor cu floare dublă, tulpină și frunze în mai multe modele. Partea colorată este făcută prin hașurare. Inventariate 7 plăci de faianță.

Cromatica: albastru pe fond alb.

Datare: sec. XVII; *Inventar:* 24187, 24191, 24184, 24195, 24199, 24205, 24206

Azulejo cu figură simplă

Decor de barză cu un prunc în cioc.

Cromatica: albastru pe alb murdar

Datare: sec. XVII; *Inventar:* 24182

Azulejo cu figură simplă

Decorul reprezentat de o pasăre, stând.

Cromatica: albastru pe fond alb.

Datare: sec. XVII; *Inventar:* 24181

Azulejo cu figură simplă

Decor cu un câine alergând.

Cromatica: albastru pe fond alb.

Datare: sec. XVII; *Inventar:* 24183

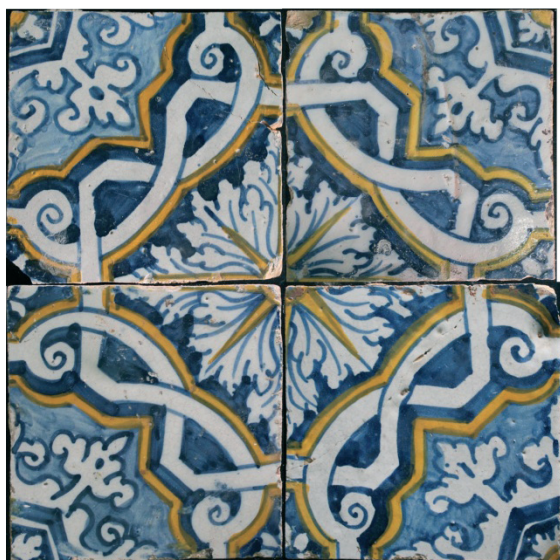

Tipuri de îmbinări ale faianțelor din **Colecția de azulejos Lucian Blaga**

Tipuri de îmbinări ale faianțelor din **Colecția de azulejos Lucian Blaga**

Lucian Blaga from Lisbon to Bistrița. The Ajulezo collection.

(Abstract)

At the end of his diplomatic mission in Portugal (1938-1939), Lucian Blaga bought a farm on the border of Bistrița, Citadel Hill, as a place for rest and creative space, delighted by the view found it here, where his sister Letitia lived otherwise. The movement of the University of Cluj, following the Vienna Diktat's 1940 in Sibiu, meant abandoning the newly purchases building. At the initiative of Professor Leonida Dănilă to arrange a museum house Bistrita in the rooms of the house, Dorli Blaga, gave him some objects belonging to the poet – between them, six boxes with faianca tile, purchased in Lusitania, who arrived in the heritage of Bistrița Museum. They contain 125 tiles, ajulezo, from the seventeenth and eighteenth centuries, specific to the Portuguese art. They decorated the facades and interiors of buildings: palaces, churches, villas, public spaces. By combining those plates it could provide compositions of great diversity: landscapes, historical or biblical scenes, wallpaper shaped decor. Ajulezo plates donated by Blaga belong to these types of decor: with arabesques, geometric, floral, zoomorphic and their color is blue with white or white, blue and yellow or orange.